

Echte liefde

Romantiek is overal. Op de met 35% afgeprijsde huiskampshampoo "Aloe Vera en Komkommer" wordt ik uitgenodigd weg te dromen bij "*regen die valt, een verkoelende schaduw. Kalm stromend water, sneeuwvlokken in je dromen*". Ik mis alleen nog de achtergrondmuziek. In de drie minuten onder de douche, voordat ik mij naar mijn drukke baan spoed, kan ik heel even de authenticiteit van de natuur ervaren. Helaas staat achterop datzelfde flesje de ontluisterende werkelijkheid van 2-bromo-2-nitropropane-1, PEG-4 rapeseed(...?)amide en sodium benzotriazolyl butylphenol sulfonate.

De romantische notie van authenticiteit blijft een hardnekkig verschijnsel dat zich alleen maar verder lijkt te nestelen in de krochten van onze cultuur. Ergens is de essentie van het leven te ervaren of te vatten, ergens is nog echtheid, natuurlijkheid, oorspronkelijkheid en uniciteit. Maarten Doorman stelt in De Romantische Orde zelfs dat we in een Foucaultiaanse romantische *epistème* leven. Want allerlei cultuuruitingen zijn bij nader inzien romantisch: de new age met zijn zoektocht naar de inner self, de exotische hang naar andere culturen, de weerstand tegen wetenschappers die de natuur willen manipuleren en de bewondering voor genialiteit, want uniciteit is authenticiteit.

Maar de liefde is toch wel het summum van de romantiek. En hoewel romantiek van alle tijden is en over de hele wereld voorkomt, kent de Westerse variant daarbij wat leuke culturele eigenaardigheden. Ze moet:

- je onverwacht overkomen
- de basis zijn voor levenslange (huwelijks)band
- de hoogste vorm van zelfverwerkelijking zijn

Vergeleken bij dit eisenpakket is de Boeddhistische verlichting slechts een slappe vingeroefening. Maar juist in zijn onbereikbaarheid, zijn extatische onmogelijkheid, is het de meest intense ervaring die je kunt voelen als je *denkt dat je hem hebt*. En dit laatste cursief, omdat de hele Pijp, met zijn 11.000 woningen en 14.000 inwoners, één grote getuigenis is van de onmogelijkheid van in ieder geval de langdurige variant.

En dan wil de ironie nog dat juist weerstand de liefde doet oplaaien. Door de onthouding explodeert de verbeelding en stijgt het verlangen tot ongekende hoogten. Ook cultureel gezien heeft het christendom zijn steentje bijgedragen door de liefde tot zonde te verklaren. Maar helaas ken de romantische utopie weinig winnaars en veel verliezers. De meesten van ons ervaren dit al na de eerste spreekwoordelijke kalverliefde. Als we nu eens wat minder romantisch waren, zouden we dan gelukkiger zijn?

Misschien helpt het te onderzoeken waar deze romantische liefde nu vandaan komt, dit in zijn onmogelijkheid allesoverheersend cultureel exces. Helen Fisher doet in "Waarom we Liefhebben" een zeer onromantische suggestie: doordat mensen rechtop zijn gaan lopen, werd het vrouwtje afhankelijk van het mannetje voor voedsel en bescherming. Zij had immers haar handen nodig om het kind te dragen, dus moest het mannetje bij haar blijven. Dit wordt "bewezen" doordat de gemiddelde huwelijksverbintenis vandaag de dag ongeveer vier jaar duurt, de tijd die een baby nodig heeft om uit te groeien tot een bij oma stalbare kleuter. Geoffrey Miller heeft een andere optie: romantiek is een uitdossing, zoals een pauwestaart, om de partner te lokken met je kwaliteiten. Hij "bewijst" dit door te verwijzen naar de taal en de kunsten. Je hebt immers maar een paar duizend woorden nodig om je functioneel uit te drukken, de rest is versiering.

Maar er is een groot probleem met de evolutionaire psychologie: hoewel ze vaak plausibel is,

is ze nauwelijks te verifiëren en voert vaak teveel zaken terug op één centraal principe. Maar zijn dat niet ook de kenmerken van veel filosofie? Misschien zal juist het onbewijsbare evolutionaire karakter van de romantiek ervoor zorgen dat de romantiek voor altijd speculatief zal blijven. Wat ook weer een romantische stelling is. Zoals aartsromanticus Theo van Gogh ooit zwijmelde: "Liefde is als een cryptogram: geef me de oplossing erbij en ik snap er nog niks van."